

РОЗВИТОК ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ: ПЕРЕДУМОВИ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Барановська О. В.

Інститут педагогіки НАПН України

[E-mail: baranovska@i.ua](mailto:baranovska@i.ua)

Активне впровадження профільного навчання у новій українській школі пов'язане з детальним аналізом змісту навчання, а також існуючих підручників та їхню адаптацію до сучасних реалій: вихід на сучасні технології, наявність інтегрованих курсів, різноманітних форм контролю і діагностики сформованості міжпредметних зв'язків в учнів.

Протягом 70-90-х років ХХ століття ціла плеяда науковців займалася проблемою міжпредметної інтеграції, зокрема, міжпредметних зв'язків у навчанні (Е. С. Веріте, Л. П. Вороніна, Г. С. Гуревич, Є. С. Дубінчук, В. С. Пікельна, В. І. Паламарчук, Н. М. Розенберг, А. І. Чудовська та інші). Вирішення питань міжпредметної інтеграції у підручниках зачіпали Л. П. Вороніна (міжпредметні завдання в підручниках як засіб навчання учнів прийомам навчальної діяльності), Л. Я. Зоріна (системність знань), М. І. Махмутов (інтеграція і проблемне навчання), В. І. Паламарчук (реалізація міжпредметних зв'язків в процесі проблемного навчання, міжпредметні зв'язки в навчально-виховному процесі середнього профтехучилища) Н. М. Розенберг (наукова термінологія в шкільному підручнику, міжпредметні зв'язки), А. А. Свечніков (міжпредметні зв'язки у поглибленні знань), В. М. Янцен (міжпредметні зв'язки у підборі навчального матеріалу у підручнику) та інші.

На сучасному етапі створення нової української школи проблемою інтегрованого навчання займається цілий ряд науковців. Різноманітні проблеми змісту загальної середньої освіти висвітлено у працях О. В. Барановської, Н. І. Головки, Т. М. Засекіної, І. Г. Єрмакова, В. І. Кизенка, О. К. Корсакової, С. В. Косянчука, В. Г. Кременя, Л. А. Липової, О. І. Ляшенка,

О. Я. Савченко, А. П. Самодрин, О. М. Топузова, С. Е. Трубачевої, О. В. Чорноус та ін. Зокрема, науковці відділу дидактики Інституту педагогіки НАПН України порушують проблеми навчання у контексті фундаменталізації, технологізації, інтеграції змісту освіти (Барановська О. В., Васьківська Г. О., Захарчук Н. В., Кизенко В. І., Косянчук С. В., Кравчук О. П., Трубачева С. Е.) [1–3]. У колективній монографії «Фундаменталізація змісту освіти у старшій школі в умовах профільного навчання» профільне навчання розглядається як багатобічний комплексний засіб підвищення якості, ефективності та доступності загальної середньої освіти, що дає змогу за рахунок змін у структурі, змісті, організації освітнього процесу якнайбільше враховувати інтереси, схильності і здібності учнів, створювати можливості для орієнтації освіти старшокласників відповідно до їхніх професійних інтересів і намірів щодо продовження освіти [3].

Аналіз зарубіжного досвіду уможлиблює виокремити такі загальні риси організації навчання на старшому ступені загальної освіти: загальна освіта на старшому ступені в усіх розвинених країнах є профільною чи диференційованою іншим чином; профільне навчання охоплює 2-3 роки; частка учнів, які продовжують навчання у профільній школі, складає не менше 70%; кількість напрямів диференціації, які можна вважати аналогами профілів, є приблизно однаковою і невеликою; організація профільної підготовки розрізняється за співвідношенням між інваріантною та варіативною частинами навчального плану та можливістю формувати власну освітню траєкторію; активно відбувається курс на інтеграцію навчальних предметів, їх технологізацію. Обов'язковими є природничі науки, іноземні мови, математика, рідна мова, фізична культура; старша профільна школа виділяється як самостійний вид освітньої установи, хоча зберігаються моделі цілісної загальноосвітньої школи I–III ступенів.

Аналізуючи існуючі проблеми, можна виділити основні аспекти, які необхідно враховувати при модернізації змісту нової української школи (зокрема, створення інтегрованих курсів), які би працювали на прогнозований результат: 1) дотримання порядку, що не порушує логіку викладу певного предмета і

враховує необхідність використання отриманих знань при розкритті нових та суміжних дисциплін; 2) взаємозв'язки тем споріднених предметів; 3) вивчення наскрізних понять та їх диференціація; 4) вилучення дублюючих тем та створення міжпредметних «коридорів»; 5) створення бази міжпредметних завдань і задач; 6) формування міжпредметної компетентності.

Отже, міжпредметна інтеграція завойовує усе більшу популярність в старшій ланці сучасної школи завдяки своїй практичній та компетентнісній зорієнтованості. Перспективи подальшого розвитку проблеми мають бути наступними: розвантаження змісту навчання в профільній школі; визначення оптимального співвідношення між інваріантним та варіативним компонентами змісту навчання; формування міжпредметної компетентності; наступність між профільною ланкою школи і вищою освітою.

Література

1. *Барановська О. В.* Конструювання змісту профільного навчання на основі міжпредметної інтеграції / О. В. Барановська // *Дидактика: теорія і практика* : зб. наук. праць / [за наук. ред. д-ра пед. наук Г. О. Васьківської]. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – С. 32–36.

2. *Васьківська Г. О.* Організаційно-педагогічні умови профільного навчання / Васьківська Г. О., Косянчук С. В. // *Молодь і ринок*. – 2013. – Вип. 5 (100). – С.19–25.

3. *Фундаменталізація змісту гуманітарних предметів у старшій школі в умовах профільного навчання* // *Фундаменталізація змісту освіти у старшій школі: теорія і практика* : кол. монограф. / [авт. кол.: Г. О. Васьківська, В. І. Кизенко, С. Е. Трубочева та ін.]; за наук. ред. д-ра пед. наук Г. О. Васьківської. – К.: Пед. думка, 2015. – 288 с.